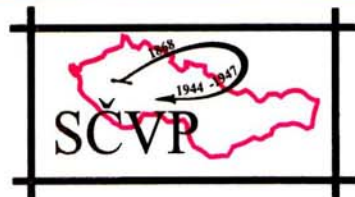


ZPRAVODAJ



Sdružení Čechů z Volyně a jejich přátel

10/2011



Volyňští Češi, kultura a poválečné Litoměřicko

(Dokončení z čísla 5)

Nyní dopřejeme sluchu druhé straně. Především nutno říci, že v zorném poli místních politických a kulturních pracovníků byli volyňští Češi na Litoměřicku již od počátku repatriace. Zástupci Okresní rady osvětové (osvětoví inspektori) se zúčastňovali slavností spojených s příjezdem krajanů, hovořili o potřebě začlenit je do práce národních výborů, osvětových a knihovnických rad. Časem, jednoznačně po únoru 1948 sílila tendence zahrnout volyňské Čechy do politické agitace KSČ, do spolupráce při zakládání JZD a podobně. Litoměřický okresní osvětový inspektor vyzdvihl účast volyňských na slavnosti odhalení pomníku obětem obou světových válek v Zimoří u Úštěku. Složitější byla situace v Sedlici u Litoměřic, kde při přednášce inspektora napadl temperamentní volyňský Čech předsedu MNV a teprve dodatečně svolaná náhradní schůze a beseda zaměřená na kulturu (osobnost Josefa Jungmanna, Litoměřický kancionál, zpěv národních písní) prý odstranila prvotní nedůvěru volyňských krajanů.

Speciální pozornost úřady věnovaly komunitě volyňských krajanů v Chotiněvsi. Osvětový inspektor ocenil úroveň jejich kulturní práce, která jim pomohla zachovat v několika generacích národní pospolitost. Pochválil krásné sbory, vedené kapelníkem-rolníkem Vlkem i velmi hodnotné projevy kněží evangelické církve. Pěveckému sboru zajistil klavír, ovšem oplátkou si vyžádal vystoupení volyňského sboru v Jištěřpech. Sbor volyňských Čechů se spolu s Litoměřickým kvartetem a skupinou učitelských komiků zúčastnil dokonce dvou slavnostních akademií, přičemž hlavním řečníkem byl chotiněveský evangelický farář Opočenský. V tomto případě se ovšem jednalo o pokus zneužití jeho autority k zajištění účasti volyňských krajanů v květnových parlamentních volbách roku 1948 a odevzdáním voličských hlasů jednotné kandidátce Národní fronty.

Počátkem 50. let v souvislosti s postupným dokončováním usídlování repatriantů z Volyně, byla přijata teze KSČ o potřebě splnutí volyňských krajanů s místními lidmi a prostředím. Podle těchto představ nebyla nadále opodstatněna další existence Svazu Čechů z Volyně. V průběhu roku 1952 byly zlikvidovány její okresní odbočky, nakonec v letech 1957-1958 i centrála, koncem roku 1952 přestala vycházet Věrná stráž. Volyňští Češi se pak dlouhá léta scházeli jen příležitostně, na doby minulé vzpomínali při srážech bývalých spolužáků, anebo při činnosti v rámci náboženských společenství.

Teprve změněné politické poměry po roce 1989 a vznik Sdružení Čechů z Volyně počátkem 90 let přinesly kvalitativně větší možnosti studia historie a kultury volyňských

Hodně štěstí, zdraví a spokojenosti

v roce 2012

Vám ze srdce přeje předsedkyně

celostátního výboru SČVP

**Vážení krajané,
dámy a pánové**

V měsíci srpnu se volyňských Čechů hluboce dotkly a zarmoutily 3 po sobě jdoucí zprávy o úmrtí našich dlouholetých funkcionářů Sdružení Čechů z Volyně a přátel.

Zemřel předseda sdružení Oldřich Rejchert, jednatel ing. Jiří Hofman a náš bývalý tajemník Severomoravského regionu Václav Dubec.

Byli to velcí vlastenci, měli rádi českou zem. A proto se v nejhorší době rozhodli vstoupit jako dobrovolníci do II. Čs. Armádního sboru v SSSR a tím pomohli osvobodit českou republiku od fašistického protektorátu. Po sametové revoluci v r 1989 se připojili ke skupině volyňských intelektuálů, kteří se zabývali průzkumem názorů mezi krajanů za účelem založení svazu nebo sdružení.

Vzhledem k delší době a změněným podmínkách zvítězilo sdružení. Po ustanovení SČVP se všichni zapojili do zájmové činnosti ve sdružení. Mají nezastupitelnou úlohu na ustanovení a členění SČVP a jeho mimořádném rozvoji.

Proto jim celostátní výbor SČVP udělil za vykonanou práci pro komunitu volyňských Čechů čestné členství.

Byly to volyňské osobnosti, které byly hrdy na svůj volyňský původ a Volyň, kde se narodily.

V posledním období svého života měli snahu napsat nějakou publikaci ze života na Volyni pro své potomky, aby poznali, že Volyň pro naše krajanů nebyla jen milovaná matka, ale také v určitém období i krutá macecha. Smrt, která je nedílnou součástí našeho života ukončila během srpna 2011 životní pouť všem třem našim krajanům.

Skládáme se v hluboké úctě před jejich světlou památkou, člověk je smrtelný, ale dobro, které

prokázali a dílo, které vykonali, zůstává a je nesmrtelné.

Proto, kdo jste je znali, budou žít ve Vás trvale a vždy na ně budeme vzpomínat, čest jejich památce!
Samec

Zaslouží si naši úctu a věčnou slávu

Všichni, kteří se jakýmkoliv způsobem, se zbrání v ruce nebo i bez, aktivně zapojili do protifašistického odboje, proti nejhoršímu nepříteli lidstva německému fašismu a kteří nasazovali a obětovali svoje životy za naši svobodu, si zaslouží projevy naší úcty, uznání a věčnou slávu.

Mezi nimi zvláštní místo zaujímají volyňští Češi, kteří projevovali vysoký stupeň vlasteneckého uvědomění, když povětšinou dobrovolně vstupovali do 1. čs armádního sboru gen. Ludvíka Svobody jistě s vědomím, že ke svým rodinám a dětem se také nemusí vrátit, aneb po zranění s trvalými následky jako váleční invalidé. Tvořili významnou část jeho jednotek a útvarů. 4. čs brigáda byla vytvořena výhradně z volyňských Čechů.

Po zkráceném výcviku byli nasazeni do Karpatsko-dukelské operace a podíleli se pak na osvobození mnoha slovenských a moravských měst a obcí. Za bojové zásluhy a projevované hrdinství byli vyznamenáváni československými a sovětskými medailemi a řády.

Vykonávali nejrůznější velitelské a technické funkce a byli povyšováni do poddůstojnických a důstojnických hodností. Po válce se velice aktivně zapojili do budování ČSLA, ale hlavně do rozvoje národního hospodářství.

Ostatní názory autora neuvádíme - bude projednáno na předsednictvu *František Meca*
Vojtěchova 222, 344 01 Domažlice

krajanů a rozvoje kontaktů s místy osídlenými kdysi českým obyvatelstvem na Volyni.

V Podbořanech vzniklo Muzeum volyňských Čechů, v Žatci byla odhalena busta prezidentu Edvardu Benešovi jako připomínka jeho zásluh o návrat volyňských krajanů do vlasti.

Naše vyprávění o kultuře krajanů zakončíme na Litoměřicku. Pokud chcete spatřit připomínku duchovního a kulturního světa volyňských reemigrantů z 50. let minulého století, navštivte vesnici Chotiněves. Historie budování kostela boratínských evangelíků je dokladem kromobýčejné energie a lidské odvahy. Již na podzim 1945 vybrali boratínští vojáci na kraji Chotiněvsi pozemek pro stavbu kostela s farou, v červnu 1950 získal farář Opočenský od církevního tajemníka litoměřického ONV předběžný souhlas s výstavbou kostela. Zadal pak projekt kostela a zorganizoval veskerou práci spojenou se stavbou. Stavební materiál získali farníci z bouraček v okolí, podařilo se sehnat potřebné finanční prostředky (dílem státní prostředky, dílem od synodní rady a farníků), stavební práce byly prováděny převážně brigádnicky v době mimo zaměstnání. A tak již 18. listopadu 1951 byl nový kostel za účasti tisícovky lidí slavnostně předán svému účelu. Pietu místa umocňuje vedle stojící Památník osvoboditelům a navrátilcům s reliéfy T.G. Masaryka a Edvarda Beneše, odhalený 1. května 1947.

Jaroslav Moravec
Státní okresní archiv Litoměřice
Se sídlem v Lovosicích

Jiří Rébl

Volyňská hymna

Šedesát let tomu, šedesát let tomu,
Co se hrstka Čechů vypravila z domu.

Vypravila z domu, české domoviny,
Jela hrstka Čechů hledat kousek hlíny.

Na Volyni našli zemi, lesy, lány,
Tam se usadilo mnoho českých rodin.

Nadřeli se Češi v lese i na poli
A teď na Volyni je zas něco bolí.

Zakusili bídy, zakusili hoře
A teď jejich děti odjízdí za moře

Odjízdí za moře, do cizího kraje
Jak si divně s našim lidem osud hraje.

Odjízdí za moře víc se nenavráti,
Pamatuj, ať jazyk mateřský se neztratí.

Neztratí je cesta, neztratí je voda,
Národe můj český škoda je tě, škoda.

*Hudebně upravil Václav Martinovský
z Českého Volkova.*

Holoveň Česká na Volyni

Vzpomínky Bohumila Janči
zapsala Jiřina Pulerová

Úvodem:

„Vážení čtenáři, milí pamětníci, prosíme o prominutí případných nepřesností, které mohly vzniknout odstupem času“

Holoveň Česká

Vesnice Holoveň Česká na Volyni byla založena v roce 1904 Čechy podle plánu

stavitele. Přiléhala k sousední ukrajinské vesnici Holovli. Děлил je jen potůček. Ulice byly rovné a kolmé, jen dolejšek byl trochu rozházený. Jako každá česká vesnice na Volyni se lišila od ukrajinských výstavnějšími budovami, obklopenými sady a květinovými předzahrádkami. Cesty a chodníky v době dešťů a tání sněhu byly blátivé, za sucha se z nich zvedala mračna prachu. Za zimních větrů navál sněhové závěje vyšší než hradby okolo chalup, a proto se zastavovala doprava středem obce. Sníh se z cest neodklízel, odhazoval se jen od vchodů a studní. Hlavní cestu po obou stranách lemovaly hluboké příkopy pro odtok vody. Po jedné straně byl za příkopem chodník, před svátky se vysypával červeným pískem z místního lomu. Když se v létě v lomu vytvořila velká louže, děti se zde koupaly, a v zimě sáňkovaly. Jinak se všude prostrčila rovina. Za příkopem na jedné straně a za chodníkem na straně druhé se prkenné hradby na svátky nabílily vápnem. První řadu stromů za hradbou tvořily třešně a višně. Když na jaře rozkvetly, celá ulice byla v květu. V dalších řadách rostly jabloně a hrůšně. Hradby přerušovaly jen vjezdy do dvorů, 10 až patnáct metrů od hradby stály obytné domy. Na dvorech se nacházely studny, chlěvy, stodoly, chlívký a hnojiště. Za domem ovocné zahrady, chmelnice a pak už jen pole.

Čechy poznal každý a všude, kamkoli přijeli koňmi. Koně měli statné, okširované chomouty nebo parádními postroji. Ve vsi se o postroje staral Vojta Franc. Ke svozu snopů, slámy a sena sloužily žebříňáky. Jinak se používaly vozy-fašůňky. Bohatší Češi-sedláci vlastnili z Čech dovážené sečky, sekačky, trávy i obilí, mlátičky „Wichterle a Kovařík“, čistící mlýnky-fukary, hrabačky. Řezačky slámy poháněl žentour a pastorek s koňmi.

Po skončení občanské války byl v roce 1921 přijat plán Nové ekonomické politiky /NEP/. Stát podporoval soukromé podnikání v obchodě, řemeslech, družstevnictví a zemědělství. Mnozí čeští sedláci si zvelebovali hospodářství. Na začátku třicátých let byl uskutečňován nový celostátní plán kolektivizace zemědělství. Součástí tohoto plánu byl plán likvidace kulaků, /bohatí sedláci/ jako třídy. Na Holovni bylo hodně bohatých sedláků a všichni dopadli tragicky. Nejbohatší dvě rodiny Bečánovy a dvě rodiny Sahulkovy byly vysídleny na sever /Murmansk/. Další rodiny na určenou vzdálenost od bydliště a hranic k Žitomíru, některé do okresního města Slavuta a jiné přestěhovány z vlastních domů do bytů po vysídlených Čechích. Postižena byla asi třetina starousedlíků. Do domů po vysídlených se přistěhovaly rodiny jiných národností: Rusové, Bělorusové, Ukrajinci a Poláci. Některé hlavy vysídlených rodin byly odsouzeny k nuceným pracím jinde. Málokdo se vrátil zpět do Holovně. Po založení kolchozu se bouraly hospodářské budovy bývalých sedláků a ze získaného materiálu se stavěly kolchozní budovy. Jen konírna byla postavena z nového dřeva, tesaného a řezaného na drače.

Uprostřed vsi stály dvě budovy obecné školy, do roku 1938 se vyučovalo česky. Před školou stála slavobrána osazená žárovkami. Svítily, když kolchozní elektrárna fungovala. Byl zaveden rozhlas po drátě, zřízení porodnice a jesle. Na kolchozním dvoře stál kravin, konírna, vepřin, ovčín, čtyři velké stodoly, kovárna, truhlárna, elektrárna a garáže pro dvě nákladní auta. Před válkou byla uskutečněna

akce stěhování chutorů do vesnic. (Chutor – jednotlivé usedlosti na vlastním poli, osady). Na Holovni vznikly dvě nové ulice s ukrajinskými obyvateli. Národnostní složení obyvatel Holovně se měnilo v neprospěch Čechů. Od založení vesnice až do kolektivizace ve třicátých letech Holovně obývali jen Češi, /42 domů/. Před začátkem okupace r. 1941 to bylo o 21 domů více, celkem 63 domů.

Po válce byla Holoveň Česká přejmenována na Nižní Holovli. Ve druhé světové válce z Holovně České padlo deset mužů Čechů. Z války se vrátilo několik válečných invalidů, někteří bez ruky.

V březnu r. 1947 z Holovně České do ČSR reemigrovaly všechny české rodiny. Jen několik rodin se smíšeným manželstvím, v nichž hlava rodiny nebyl Čech, nemohlo reemigrovat.

Zpracováno podle vzpomínek pamětníků

Osobní vzpomínky pana Bohumila Janči

Antonovka

Česká vesnice Antonovka leží na ukrajinské Volyni v okrese Pluzno na břehu řeky Vilije, odtud pocházeli moji rodiče. Řeka hrála v životě obyvatel významnou roli. Nejenže se podél táhly louky a zahrady, ale tvořila i hranici mezi Polskem a SSSR od roku 1921 do 17.9.1939.

Koncem 19. století, kdy se Češi stěhovali na Volyn, Antonovku obývali Holanďané, oni ji také vybudovali. Stavby měly ráz staveb německých. V obytné části byl velký pokoj, kuchyně, komora. Chodba spojovala dvůr s ulicí a z ní vedl vchod do stáje. Ze stáje se vycházelo na ulici i do dvora k hnojišti. Ke stáji se přistavovala stodola. Vše bylo pod jednou střechou. Chlívce pro prasata a kurníky stály opodál. Holanďané se kvůli náboženským neshodám s vládou stěhovali jinam, proto vesnici prodali Čechům, kteří zde obhospodařovali malá polička, zahrady a louky, ale živobytí plynulo hlavně z řemesla.

Můj pradědeček František Janča i prababička pocházeli z Chocně v Čechách. Na Volyn se přistěhovali v r. 1874. Usídlili se v Antonovce. Měli pět synů a dvě dcery.

Dědeček František Janča /11. 7. 1876-1950/ byl jejich nejstarší. Oženil se s Bohumilou Rychtaříkovou /8. 6. 1882-22. 5. 1962/. Dali život sedmi chlapcům a dvěma děvčatům. Prvorozený František zemřel ve věku čtyř let. Dědeček za první světové války už jako starší voják a řemeslník pracoval v kolářské dílně. Byl vyučený kolář a vlastnil 4 ha poli.

Můj otec Vladimír Janča se narodil 25.3.1904. Tři roky navštěvoval českou a čtyři roky ukrajinskou školu. V letech 1918-1920 se učil ševcovskému řemeslu u pana Vanického. V r. 1920 již vyučený pracoval u Janči v Kuňově a u Rychtaříků, a u Šustery v Jedvaninách. V letech 1921-1924 jako samostatný obuvník pracoval doma. Oženil se o Vánocích r. 1924 s Marií Popkovou, nar. 25.5.1905) vyučenou švadlenou. Odstěhovali se do Holovně České v okrese Slavuta, selsovět byl v Dědově Hoře.

Strýcové Jan a Jaroslav byli také řemeslníci od dřeva. Strýc Josef studoval v Dněpropetrovsku, tam se oženil, postavil dům ve vesnici Seljanivka a na Volyn se již nevrátil. Teta Marie se vdala za Bohumila Maška, tetu Annu vychovali bezdětní příbuzní Lipovských v Holovni. Strýcové Milek (nar. 1922) a František (nar. 1924) byli jen o málo starší než já. Hráli si se mnou, když jsem byl u dědečka a babičky. Rodiče v Holovni stavěli dům.

